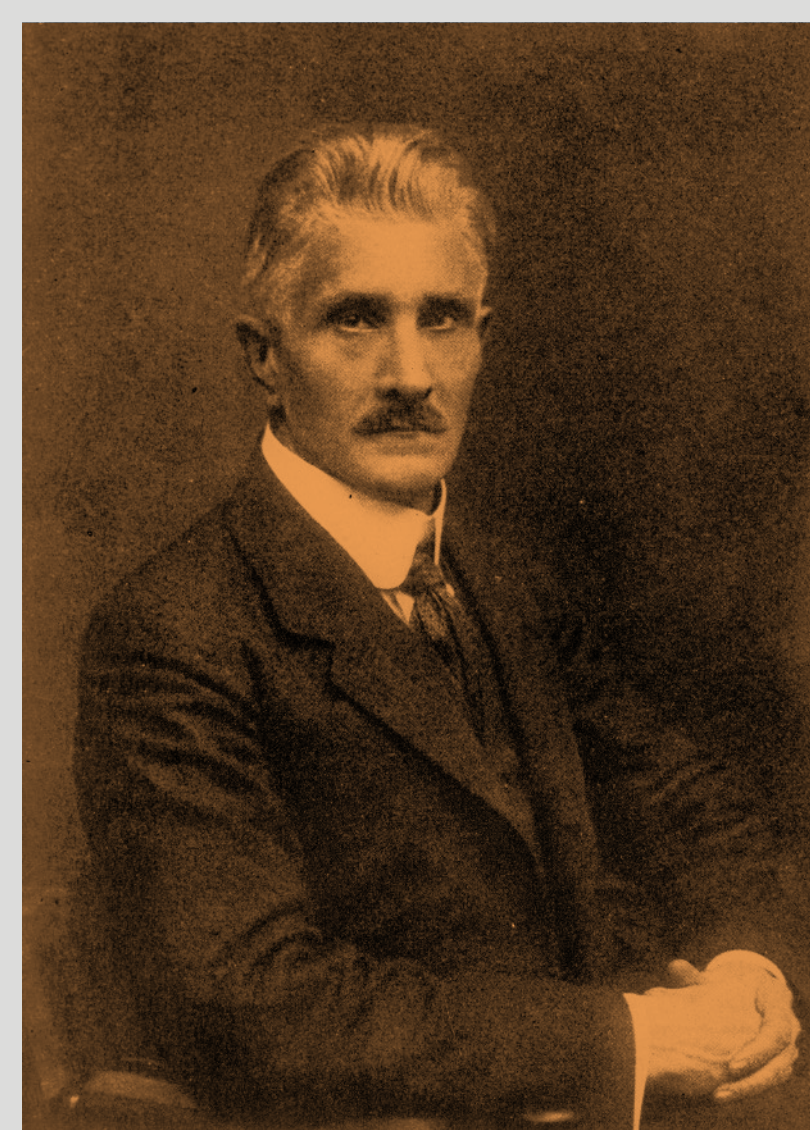
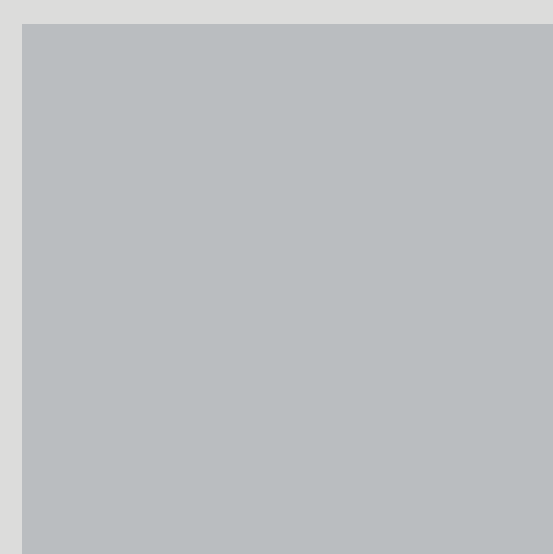
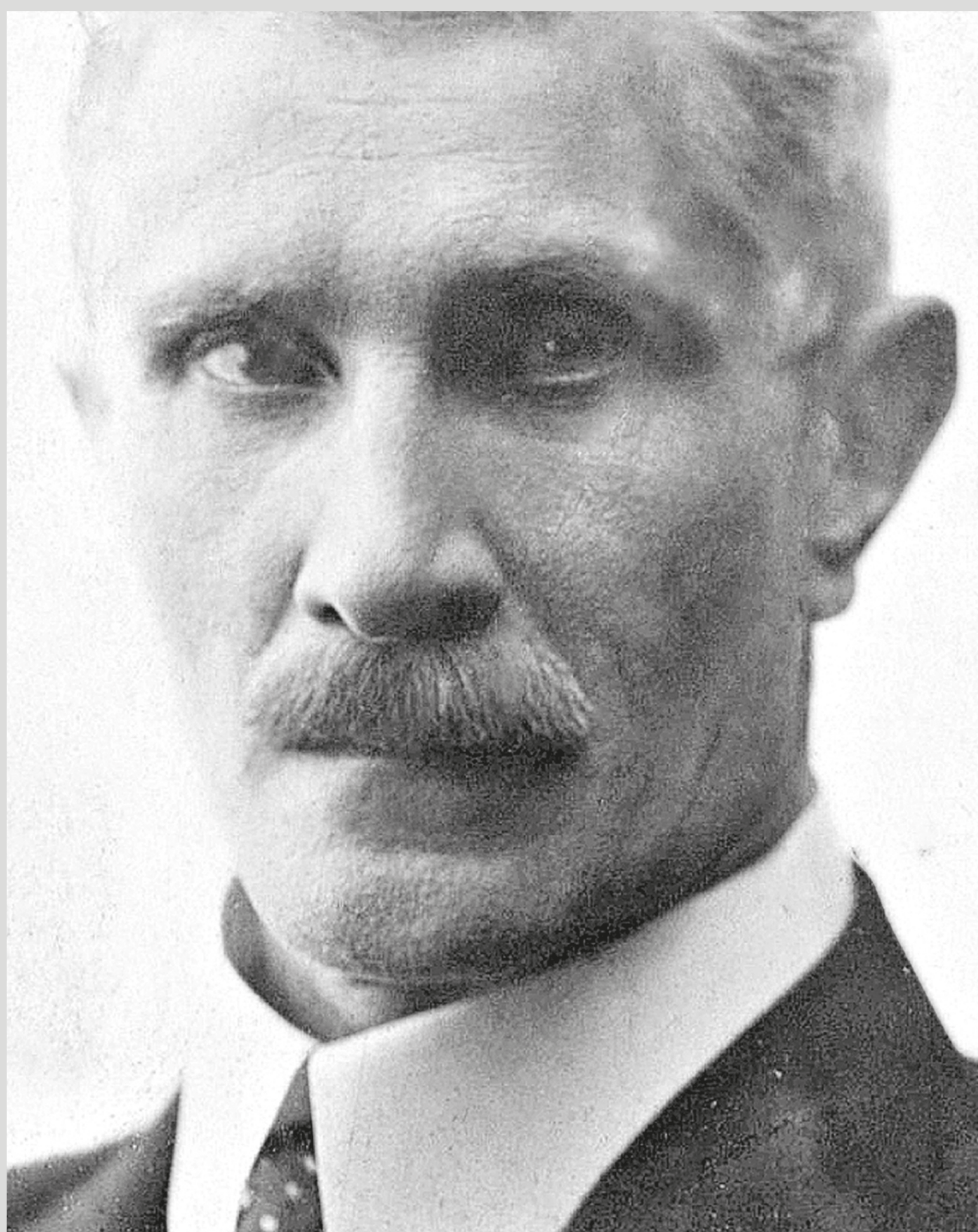
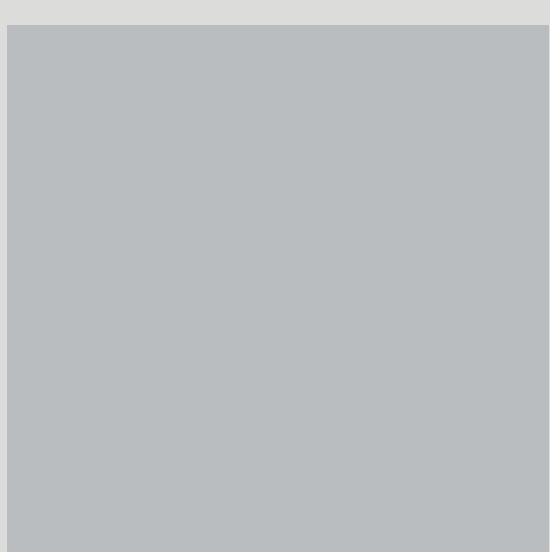
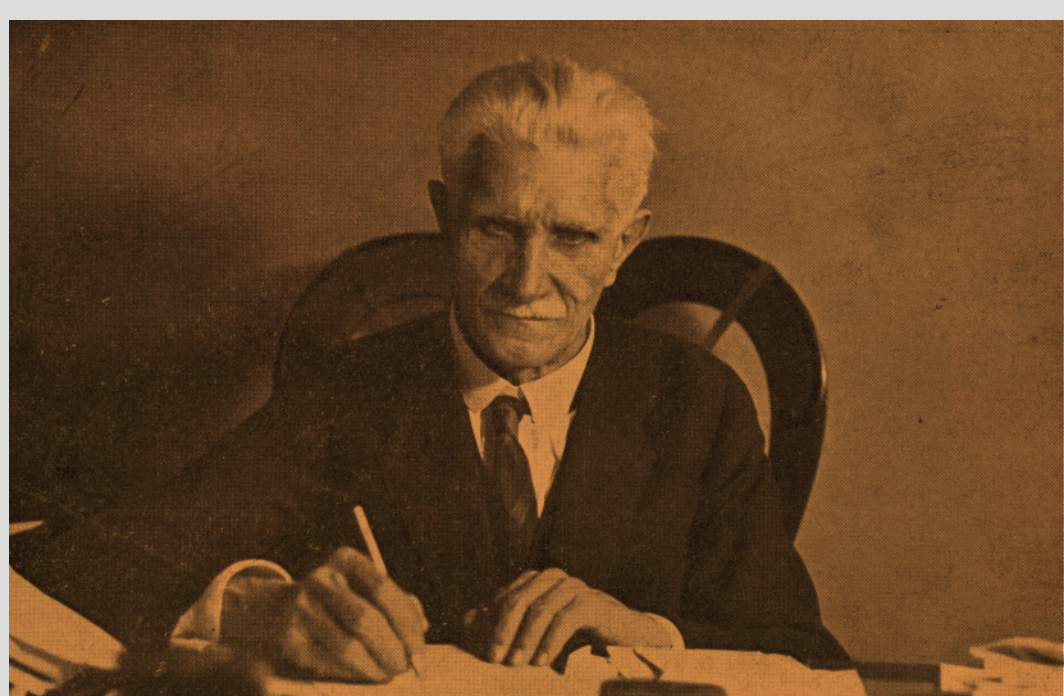
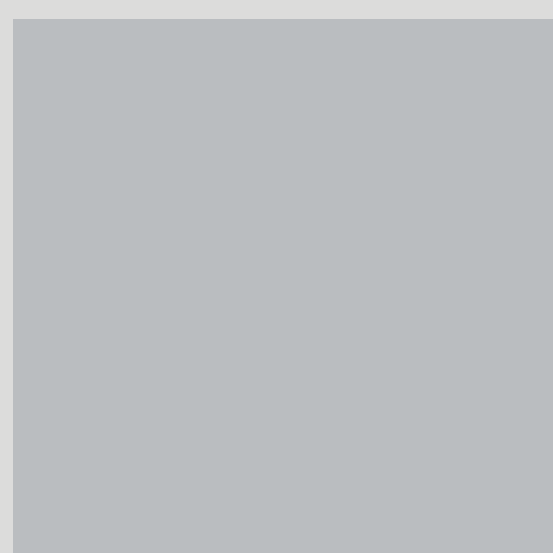
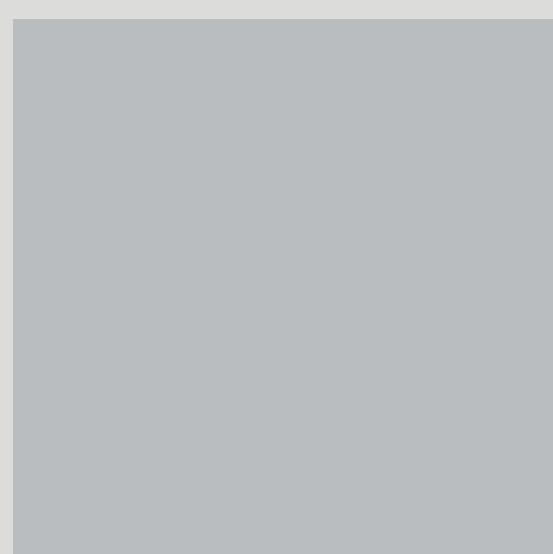
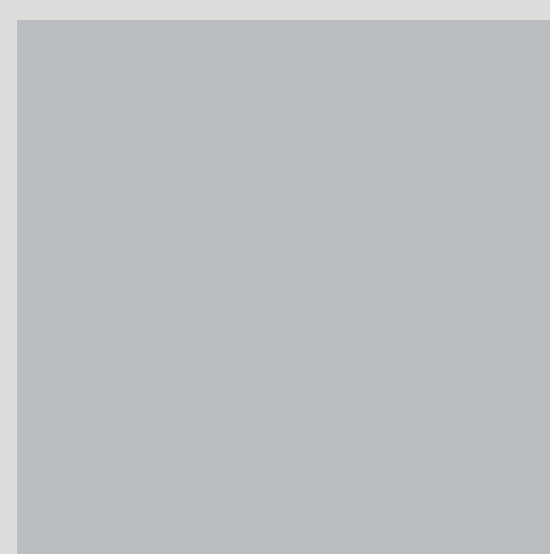

Ignacy Daszyński

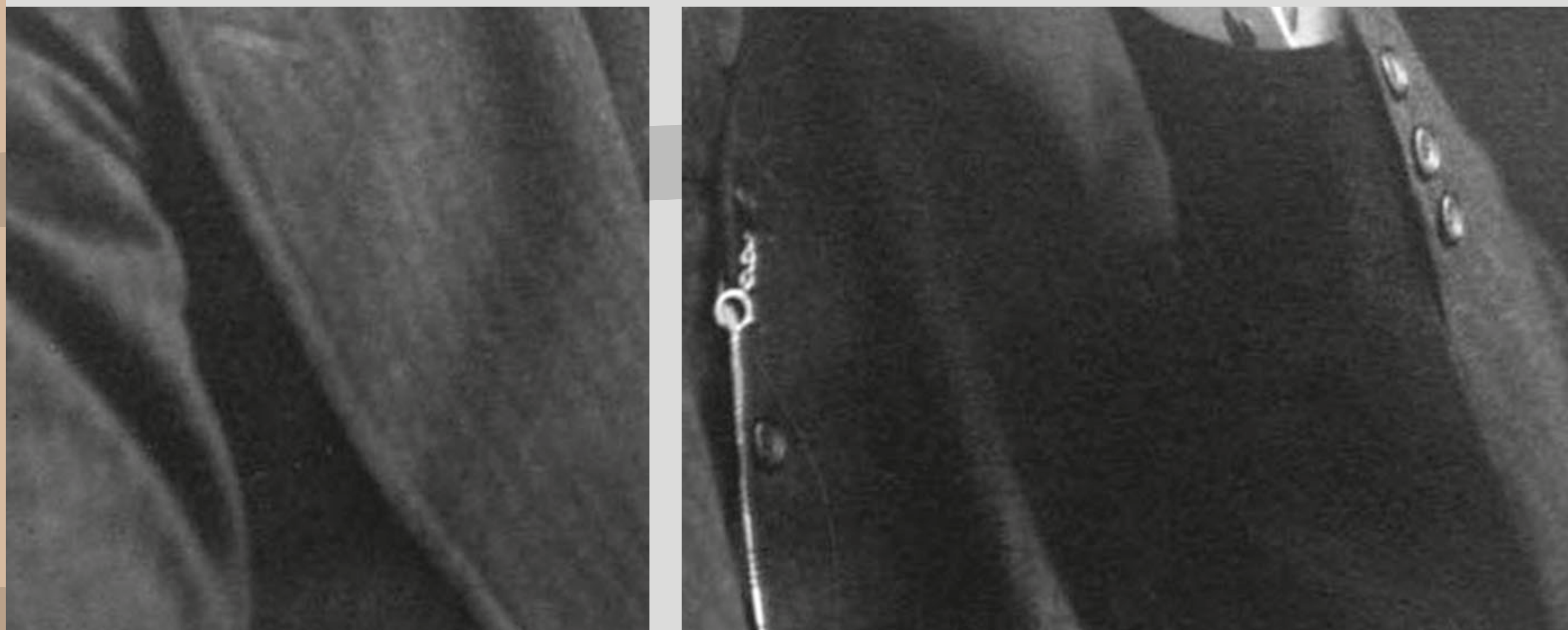

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

**BIOGRAFIE
WYSTAWY
ELEMENTARNE**

Socjalista, patriota, demokrat

Postęp, wolność, równouprawnienie, niepodległość, demokracja... Różne wartości determinowały działalność publiczną Ignacego Daszyńskiego. Wytrawny publicysta, charyzmatyczny mówca, wybitny parlamentarzysta z niemal czterdziestoletnim stażem. Wielokrotnie aresztowany, ponad czterdziestokrotnie stawał przed sądem za szerzenie socjalistycznych ideałów. Jednocześnie zwolennik odbudowy Polski, zjednoczonej z trzech dzielnic zaborczych. W listopadzie 1918 r. stanął na czele niezależnego, lewicowego rządu polskiego, utworzonego w Lublinie. Przywiązanie do wartości udowodnił jeszcze u kresu aktywności publicznej, jako marszałek Sejmu w latach 1928–1930. Mimo postępującej utraty sił, bronił niezależności parlamentu.

→ Ignacy Daszyński, fotografia wykonana przed 1914 r.
AAN

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Ignacy Daszyński

1866

Wczesne lata

↑ Zbaraz, przełom XIX i XX w.

📍 Albin Friedrich, Biblioteka Narodowa

↑ Świadcstwo moralności Daszyńskiego, wystawione przez Urząd Parafialny w Stanisławowie, 1882 r.

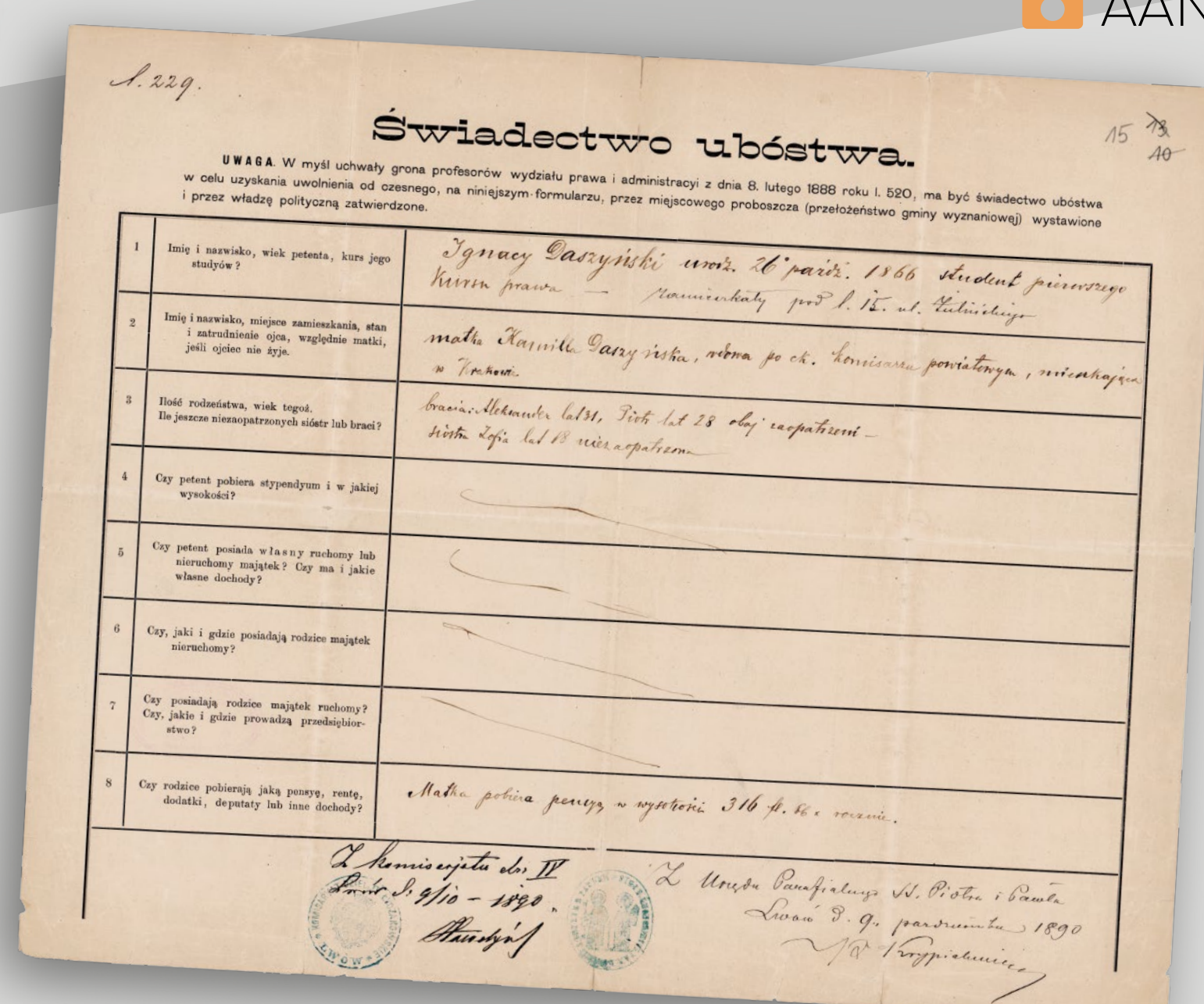
📍 AAN

→ Feliks Daszyński (1863–1890), publicysta i działacz socjalistyczny. Od wczesnych lat Ignacy pozostawał pod dużym wpływem starszego brata.

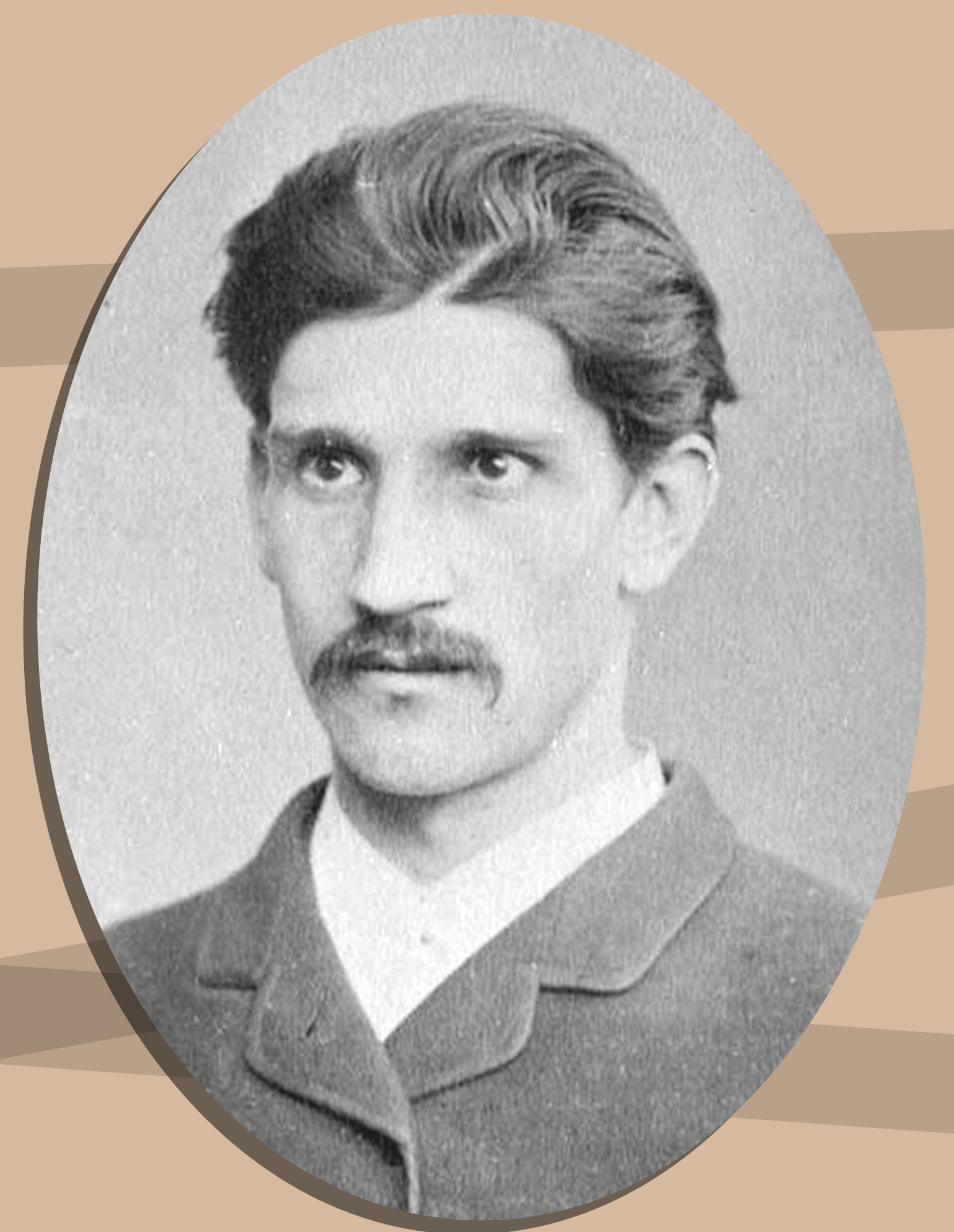
📍 AAN

↓ Świadcstwo ubóstwa, 1889 r. W okresie młodości Daszyński cierpiał biedę, był niedożywiony. Zarabiał na życie m.in. jako kancelista oraz korepetytor, jednocześnie uczył się i prowadził działalność polityczną.

📍 AAN

Ignacy Ewaryst Daszyński przyszedł na świat w Zbarazu na Podolu 26 października 1866 r. w rodzinie urzędnika Ferdynanda Daszyńskiego i Kamili z Mierzeńskich. Początkowo uczył się w rodzinnym mieście, a później w Stanisławowie. Jako czternastolatek stanął przed sądem za obrazę dynastii habsburskiej. W 1882 r. zaangażował się w działalność socjalistyczną. Został usunięty ze szkoły za wygłoszenie mowy o Wiośnie Ludów. Wraz z matką przeniósł się do Drohobycza, później zamieszkał z bratem we Lwowie. W 1888 r. zdał eksternistycznie maturę i rozpoczął studia na Uniwersytecie Jagiellońskim. W następnym roku został aresztowany na terenie Królestwa Polskiego, a po powrocie do Krakowa relegowany z uczelni.

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

1890

Socjalista

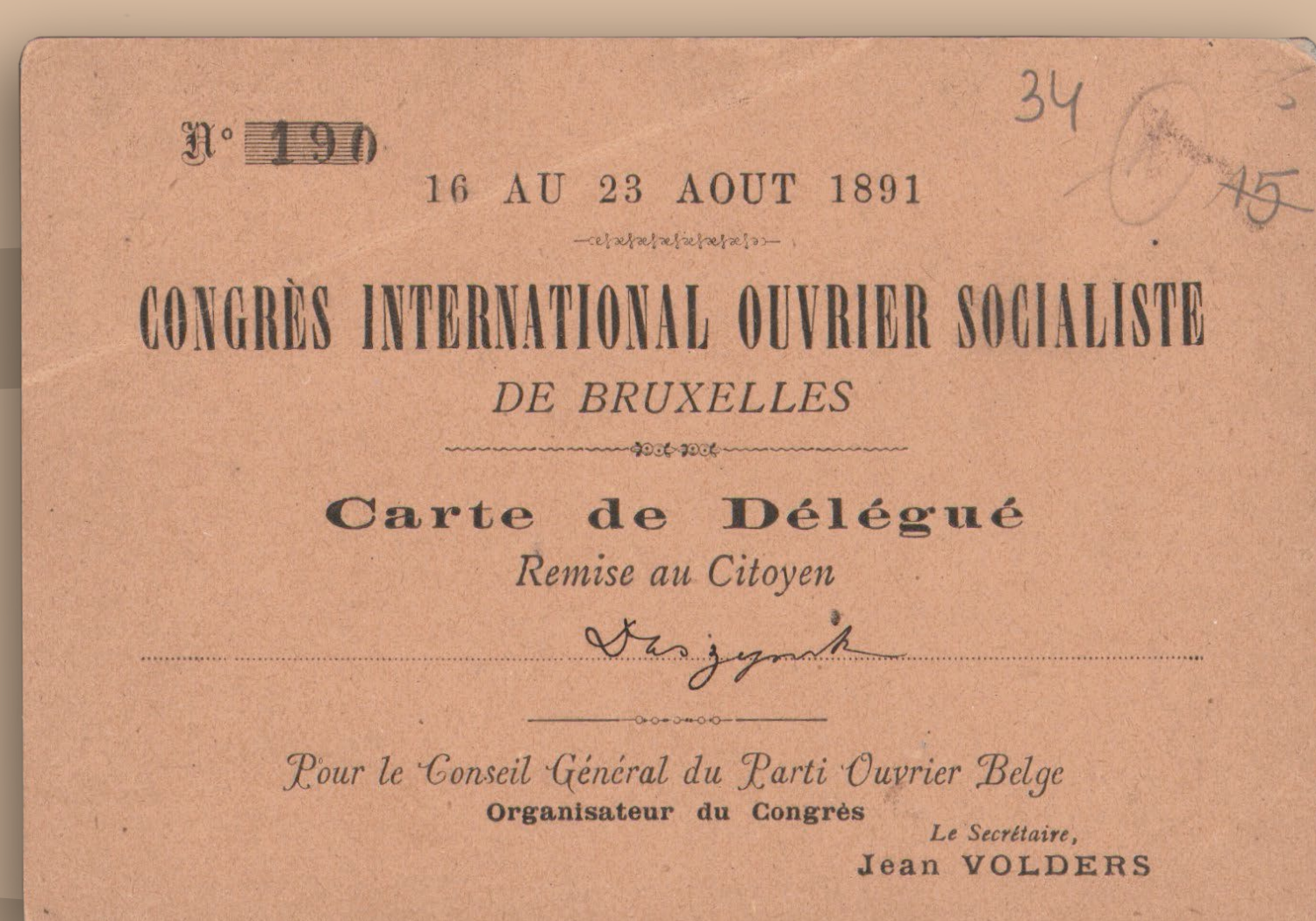
Na początku 1890 r. Daszyński udał się do Szwajcarii, do ciężko chorego brata Feliksa. Później znalazł się w Paryżu, skąd zamierzał wyjechać do Ameryki Południowej. Od emigracji odwiedli go działacze socjalistyczni, oferując pomoc finansową. Krótco studiował w Zurychu. Jesienią 1890 r. powrócił do Galicji, gdzie uczestniczył w zakładaniu Partii Robotniczej (w 1892 r. przemianowanej w Socjaldemokratyczną Partię Galicji, a w 1899 r. w Polską Partię Socjalno-Demokratyczną Galicji i Śląska). Od 1894 r. na stałe mieszkał w Krakowie. Działalność socjalistyczna w kolejnych latach sprawiała, że wielokrotnie stawał przed sądem.

↓ Uczestnicy zgromadzenia Socjalno-Demokratycznej Partii w Galicji, 1898 r.

Ideał wolnej Polski, w której by lud był wolnym i równym, przyświeca każdemu socjaliście.

„Żegota” [Ignacy Daszyński], *Krótką historią rozwoju partii socjalistycznej w Galicji (...)*, Lwów 1894.

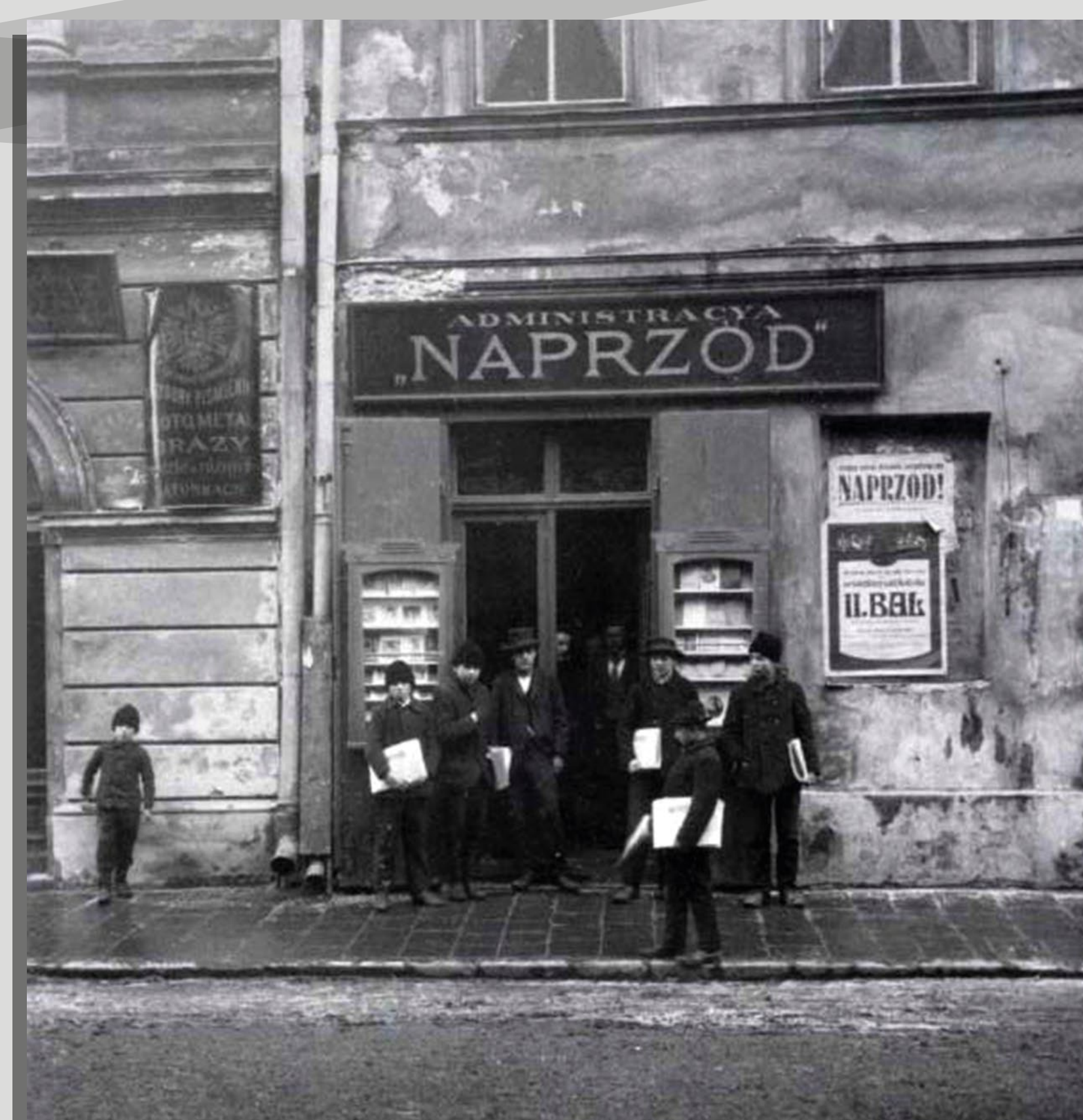

↑ Karta delegata na Międzynarodowy Kongres Socjalistów w Brukseli, 1891 r. Daszyński był aktywny zarówno w Galicji, jak i poza zaborem austriackim. Brał udział w międzynarodowych kongresach, reprezentując ruch socjalistyczny z trzech zaborów.

↑ Daszyński przed 1897 r.

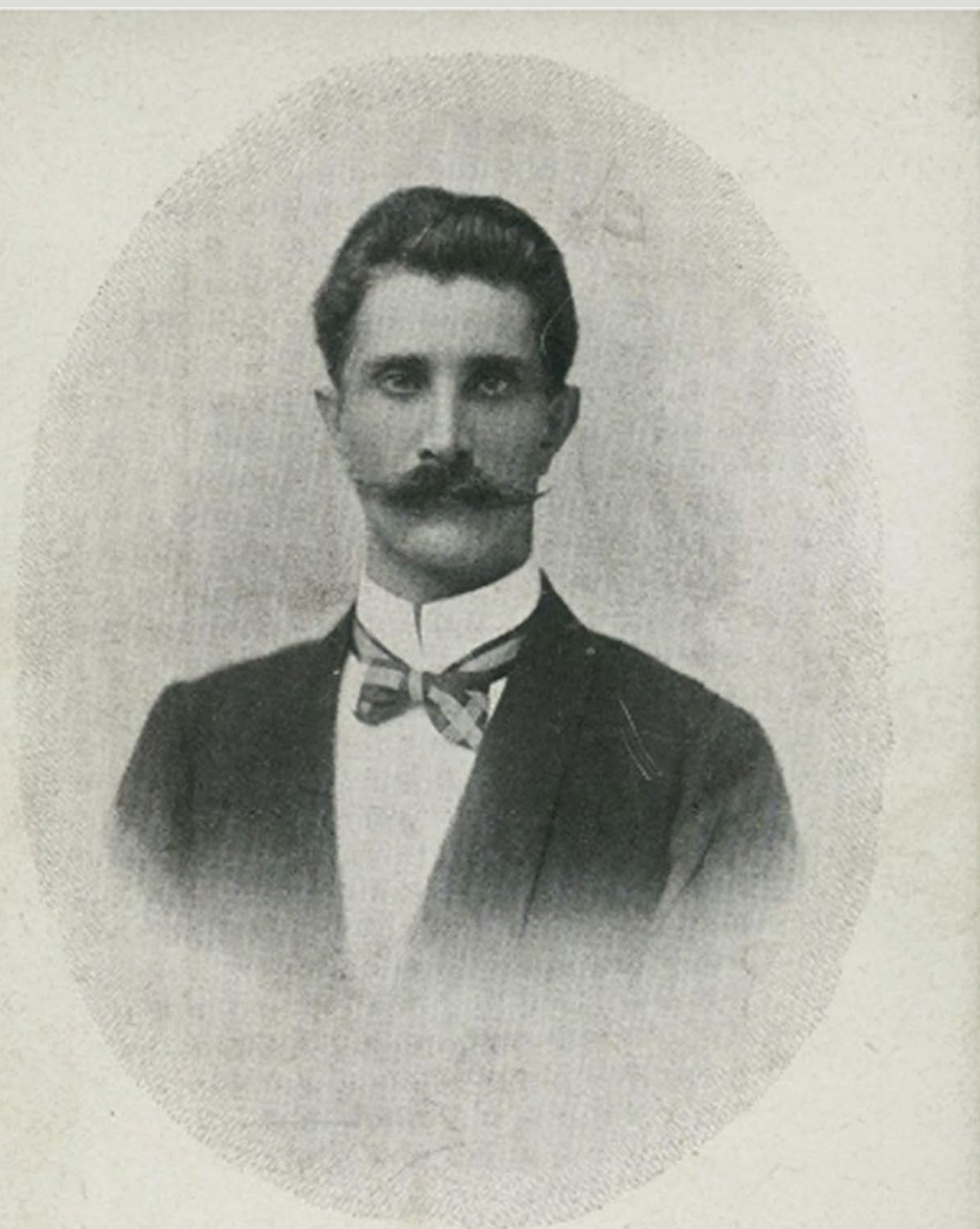
↓ Redakcja czasopisma „Naprzód”, Kraków, ul. Basztowa 15. Daszyński był płodnym publicystą, piszącym pod pseudonimem „Żegota”. Redagował ukazującą się w Berlinie „Gazetę Robotniczą” (1891–1892), a od 1893 r. krakowskie czasopismo „Naprzód”.

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Posel i mąż

1897

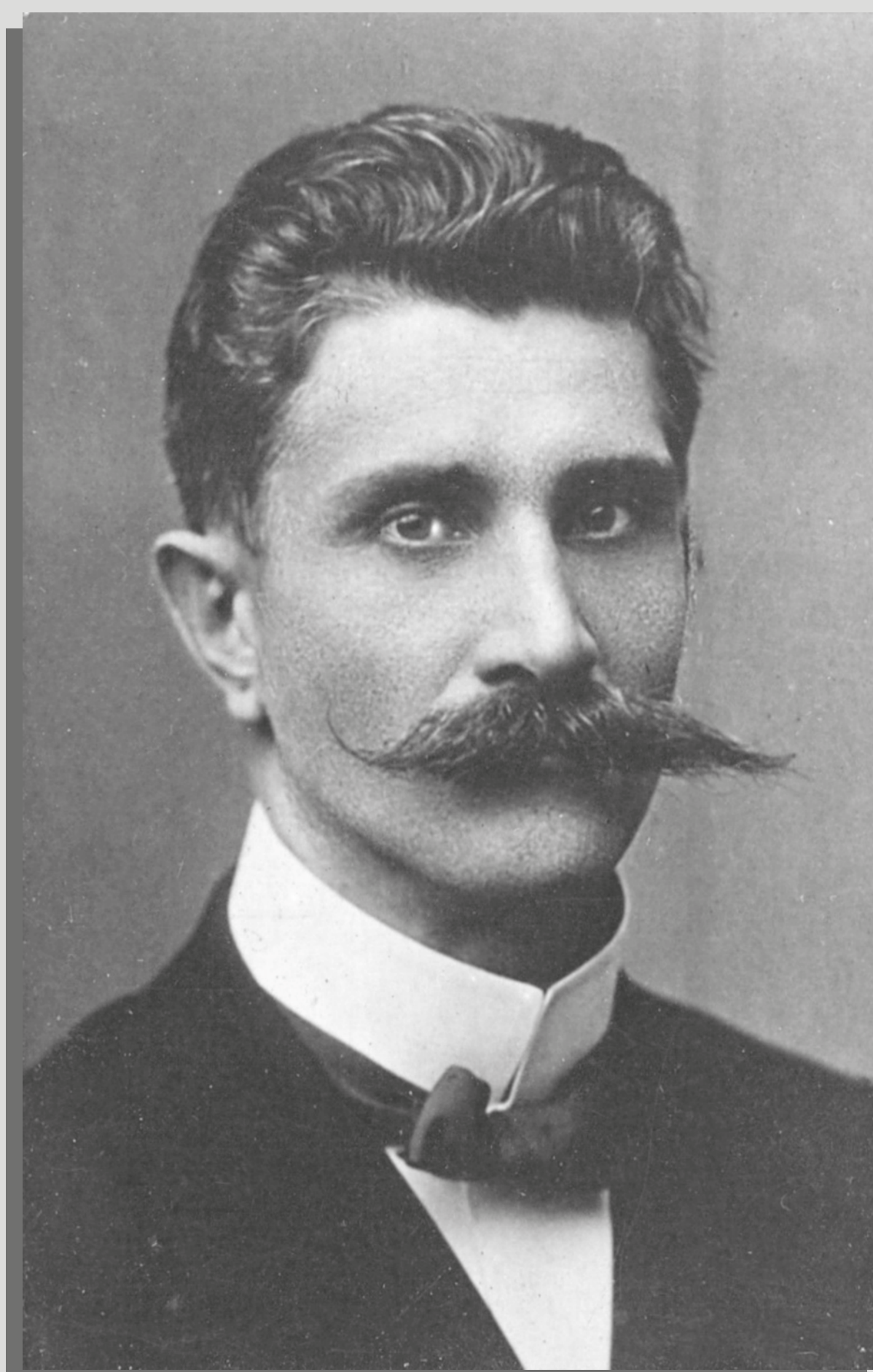

Ignaz Daszynski

Wr. Volksbuchhandlung Ignaz Brand — Chwała's Druck

← Ignacy Daszyński jako poseł do austriackiej Rady Państwa, na karcie pocztowej z około 1900 r.

📷 Österreichische Nationalbibliothek

↑ Daszyński, 1904 r. Jako radny Rady Miejskiej miasta Krakowa, popierał ideę „wielkiego Krakowa” poprzez wcielenie gmin podmiejskich, rozbudowę urządzeń komunalnych oraz zmianę zasad traktowania obywateli przez urzędników.

📷 Archiwum Narodowe w Krakowie

↑ Redakcja „Robotnika” – organu prasowego socjaldemokratów we Lwowie, lata dziewięćdziesiąte XIX w.

📷 AAN

Reforma austriackiego prawa wyborczego umożliwiła Daszyńskiemu zdobycie mandatu do wiedeńskiej Rady Państwa w wyborach z 11 marca 1897 r. Stanął na czele klubu socjalistów. Był niezwykle aktywnym parlamentarzystą, a niecenzurowane przedruki jego wystąpień poselskich, wydawane w formie broszur, trafiały do szerokiego grona odbiorców. Popularność przekuł na reelekcję w 1900 r. oraz mandat radnego w Krakowie, uzyskany w 1902 r. Bronił wolności druku, korespondencji i zgromadzeń. Dążył do poprawy położenia najbiedniejszych warstw społeczeństwa i modernizacji Galicji. Wspierał strajki tamtejszych robotników i chłopów.

↑ Maria Paszkowska, około 1895 r.

W lipcu 1897 r. Daszyński wziął ślub z Marią Paszkowską, aktorką krakowskiego Teatru Miejskiego. Formalnie małżeństwem byli do śmierci Marii w 1934 r. Mieli pięcioro dzieci. Daszyński był również ojcem Adama Próchnika (ur. 1892 r.), znanego działacza socjalistycznego.

📷 Muzeum Krakowa

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Dojdziemy do idealnego celu, w którym władza opiera się wreszcie na ogóle danej grupy ludzkiej, z niego wychodzi, przezeń, i dla niego istnieje. Jest to narodowa republika bez stanów i bez klas, złożona z ludzi, którzy wobec władzy są równi i równość tę mogą rzeczywiście w czyn wprowadzać.

Ignacy Daszyński, *O formach rządu. Szkic socjologiczny*,
Kraków 1902.

Oświadcznik sprawy polskiej

1905

← Daszyński na pocztówce z 1906 r.
📍 Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi

↓ Daszyński przemawia podczas demonstracji robotników w sprawie powszechnego prawa wyborczego, Lwów, 23 października 1905 r. W 1907 r. został wybrany do wiedeńskiego parlamentu w wyborach uzupełniających na Śląsku Cieszyńskim, a w 1911 r. ponownie z Galicji.

📍 AAN

Za sprawą Daszyńskiego, podczas kongresu socjalistów w Krakowie w 1904 r., przyjęto program niepodległościowy. Będąc przedstawicielem orientacji antyrosyjskiej, wspierał rewolucję w Królestwie Polskim z 1905 r. Wzywał do walki o niepodległą Polskę, m.in. podczas odsłonięcia pomnika grunwaldzkiego w Krakowie w lipcu 1910 r. Jesienią tego roku swoje idee głosił w Stanach Zjednoczonych. Współpracował z Piłsudskim, popierał rozwój Związku Walki Czynnej i organizacji strzeleckich. Działał również w Komisji Tymczasowej Skonfederowanych Stronnictw Niepodległościowych.

↑ Kongres Polskiej Partii Socjalno-Demokratycznej w Krakowie, 1913 r.
📍 Muzeum Krakowa

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Wielka Wojna

1914

Po wybuchu wojny, w sierpniu 1914 r. Daszyński wraz ze strzelcami Piłsudskiego przekroczył granicę z Królestwem Polskim. Później wszedł w skład Naczelnego Komitetu Narodowego, wspierał Legiony Polskie i Piłsudskiego. Z czasem odszedł od współpracy z państwami centralnymi. Ostatnią mowę w austriackim parlamencie wygłosił 3 października 1918 r., deklarując konieczność odbudowy trójzaborowego, niepodległego państwa polskiego. Pod koniec października został wiceprzewodniczącym Polskiej Komisji Likwidacyjnej, tymczasowego organu władzy w Galicji. Po rozbrojeniu przez Polaków żołnierzy armii austrowęgierskiej, w południowej części Królestwa Polskiego, Daszyński udał się do Lublina. Tam 7 listopada 1918 r. stanął na czele Tymczasowego Rządu Ludowego Republiki Polskiej.

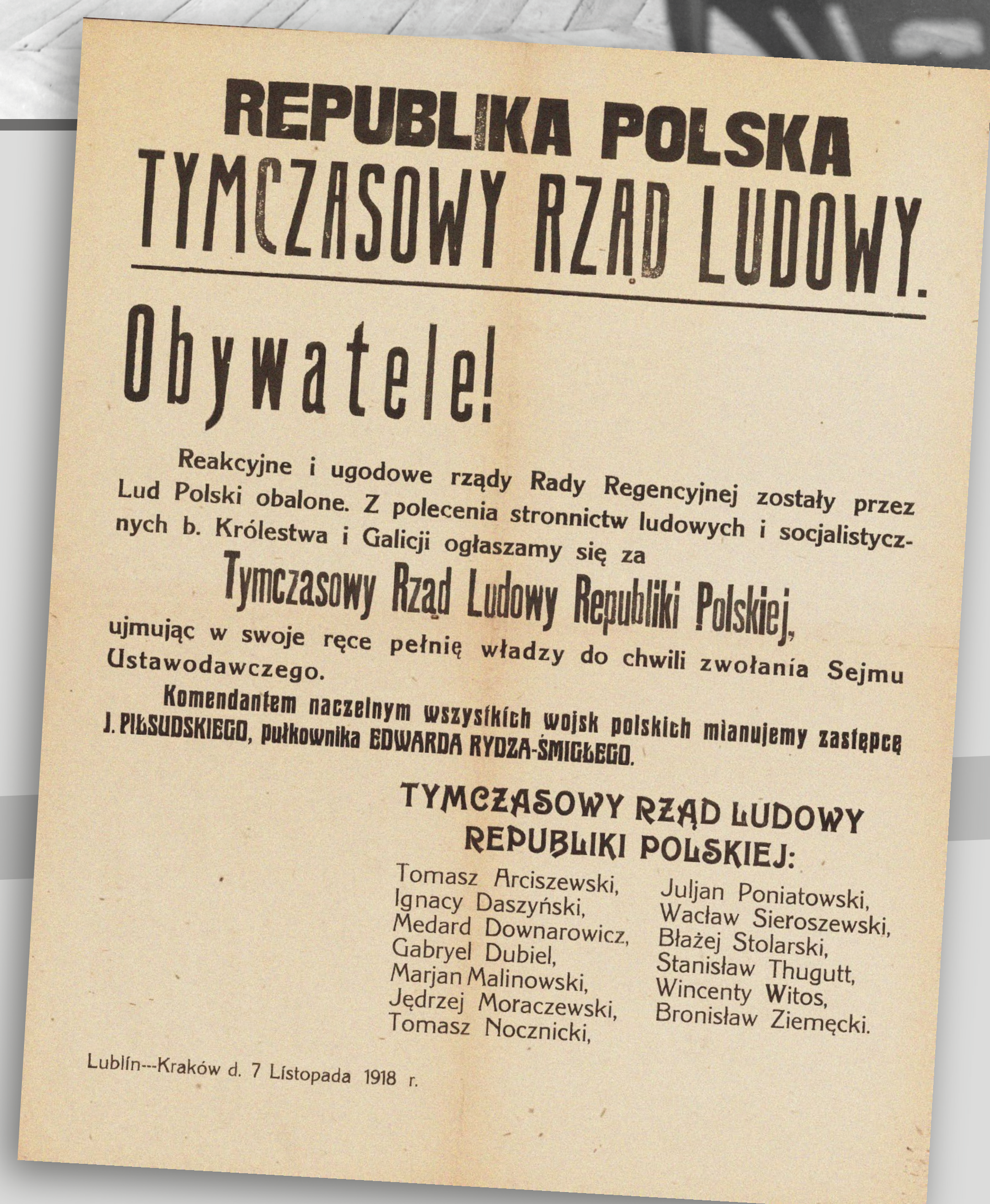

↑ Członkowie Departamentu Wojskowego Naczelnego Komitetu Narodowego, 1914 r. Daszyński stoi w środku, na tle mapy. Przy stole, w środku siedzi późniejszy premier Władysław Sikorski.

📷 NAC

→ Odezwa Rządu Tymczasowego, 7 listopada 1918 r. Rząd Daszyńskiego opublikował manifest zapowiadający szerokie reformy. Powstanie rządu lubelskiego położyło fundament pod republikański charakter rządów w Polsce, a jednocześnie przeciwdziało agitacji komunistycznej.

📷 Biblioteka Śląska

↑ Ignacy Daszyński podczas rozmowy z brygadierem Józefem Piłsudskim i kpt. Mariuszem Zaruskim, 1915-1916.

📷 NAC

Chodziłem przez tych kilka dni w jakimś zaczarowanym szczęściu duszy, z wiarą w sercu, że to, o czym marzyliśmy życie całe, teraz spełnić się gotowe. Kiedy jeden z towarzyszy przypiął mi do strzeleckiej czapki wojskowej orzełka (...) z literą S. („Strzelec”), radowałem się tym jak dzieciak.

Fragment Pamiętników Daszyńskiego o początku I wojny światowej.

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Tymczasowy premier

1918

← Ignacy Daszyński, po 1918 r.,
📍 Muzeum Niepodległości
w Warszawie

**Naród, który wyszedł
z długiej niewoli, nie ma
większego celu, jak stać się
narodem własnowolnym.
Walka o prawo – to dzisiaj
walka o sejm.**

Fragment referatu Daszyńskiego, wygłoszonego
w Starym Teatrze w Krakowie 2 lutego 1919 r.

→ Daszyński z innymi parlamen-
tarzystami z kierowanego
przez niego Związku Polskich
Posłów Socjalistycznych, 1919 r.
📍 Biblioteka Narodowa

← Daszyński, wicepremier
Rządu Obrony Narodowej,
z premierem Witosem. Foto-
grafia zamieszczona w tygo-
dniku „Świat” 1920, nr 32.
📍 Biblioteka Publiczna
m.st. Warszawy – Biblioteka
Główna Województwa
Mazowieckiego

W dniu 11 listopada 1918 r. Józef Piłsudski polecił Daszyńskiemu przy-
jazd do Warszawy i utworzenie
ogólnopolskiego rządu. Jednak,
wobec sprzeciwu polityków naro-
dowej demokracji, 17 listopada
złożył dymisję. W styczniu 1919 r.
został wybrany posłem do Sejmu
Ustawodawczego. Był liderem Pol-
skiej Partii Socjalistycznej (PPS), po-
wstałej w kwietniu 1919 r., po zjed-
noczeniu ugrupowań socjalistycz-
nych z trzech zaborów. Wzywał do
zawarcia pokoju z bolszewikami.
W obliczu zagrożenia państwa
w lipcu 1920 r. został wicepremie-
rem Rządu Obrony Narodowej,
kierowanego przez Wincentego
Witosa. Funkcję tę sprawował do
początku 1921 r. Włączył się również
w agitację na rzecz polskość Górne-
go Śląska.

IGNACE DASZYŃSKI

→ Informacja
opublikowana
w „The Water-
town News”,
ukazującym
się w stanie
Wisconsin,
3 grudnia 1918 r.
Daszyński
przedstawiony
został w amery-
kańskiej prasie
jako tymczaso-
wy prezydent
nowej republiki
Polskiej, były
poseł do au-
striackiego par-
lamentu oraz...
jeden z najwy-
bitniejszych
prawników
w Europie.
📍 The Library
of Congress

Ignace Daszynski, provisional
president of the new republic of Po-
land. He is a resident of Cracow, the
second largest city in Galicia, which
former crownland is to be incorpo-
rated into the Polish republic. Das-
zynski was for many years a member
of the Austrian parliament from Cra-
cow, and in recent years he worked
tirelessly for the advancement of Pol-
ish political freedom. He is an all
around statesman, possessing great
natural ability developed by long pa-
rlimentary experience. He is also one
of the ablest lawyers in Europe.

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

My chcemy Polski wolnej w związku wolnych ludów, będącej warsztatem olbrzymim, warsztatem pracy, ale pracy wolnej, uświadomionej. Przez morze łez, przez morze krwi ku tej Polsce naród polski zmierza, a my z nim.

Fragment pierwszego wystąpienia na posiedzeniu Sejmu w Warszawie, 22 lutego 1919 r.

1922

Posel na Sejm RP

↑ Daszyński z uczestnikami I Zjazdu Towarzystwa Uniwersytetu Robotniczego, 1923 r. Po zabójstwie Narutowicza przekonywał, że ważne jest odpowiednie kształcenie młodzieży. Z jego inicjatywy w styczniu 1923 r. powołano do życia Towarzystwo Uniwersytetu Robotniczego. Przez następną dekadę Daszyński stał na czele Towarzystwa.

📷 NAC

↑ Spotkanie marszałka Sejmu Macieja Rataja z przedstawicielami sejmowych klubów poselskich, połowa lat dwudziestych XX w.

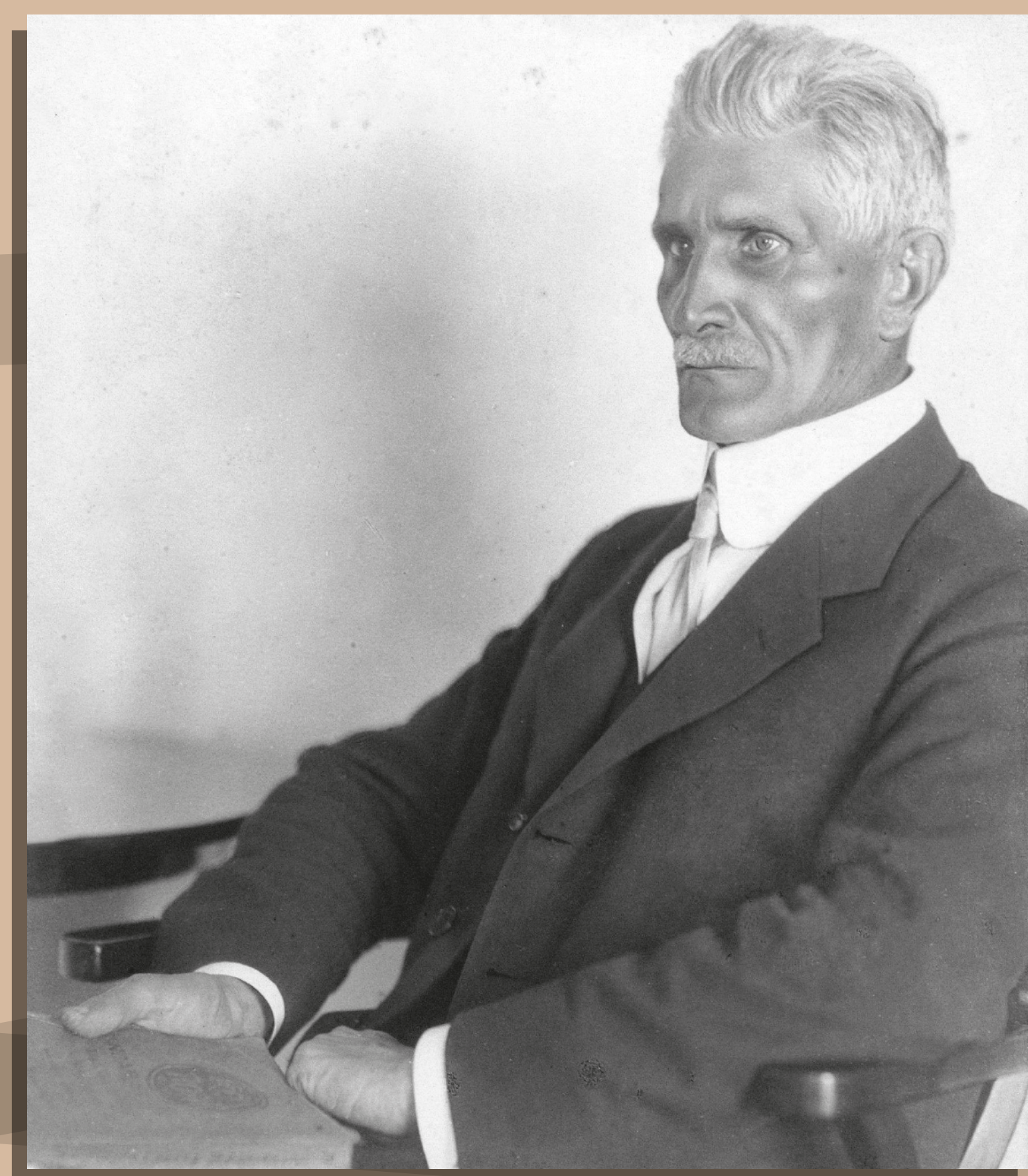
📷 NAC

→ Uroczystość otwarcia nowego gmachu Kasy Chorych w Krakowie, 1927 r.

📷 NAC

W listopadzie 1922 r. Daszyński został posłem na Sejm I kadencji. Był kandydatem na prezydenta, jednak nie uzyskał poparcia Zgromadzenia Narodowego. W tym czasie podupadł na zdrowiu, zemdlął w czasie przemówienia sejmowego w lutym 1923 r. Wycofał się z aktywnego życia politycznego. Dopiero w listopadzie 1925 r. został wicemarszałkiem Sejmu. Daszyński, jako zwolennik i przyjaciel Piłsudskiego, poparł przewrót majowy z 1926 r. Później jednak, na jego wniosek, socjaliści przeszli do opozycji wobec obozu Piłsudskiego. Od października 1926 r. był redaktorem krytycznego wobec sanacji tygodnika „Pobudka”.

↑ Portret z 1927 r.

📷 Biblioteka Narodowa

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

1928

Marszałek demokracji

W wyborach do Sejmu z 4 marca 1928 r. Daszyński, mimo skromnej kampanii wyborczej, uzyskał znakomity wynik (ponad 77 tys. głosów). Podczas pierwszego posiedzenia izby, 27 marca 1928 r., stanął na czele izby niższej. Był bezstronnym marszałkiem i obrońcą niezależności Sejmu – na ten czas przypadł konflikt pomiędzy obozem rządowym a Sejmem. W dniu 31 października 1929 r. Daszyński odmówił otwarcia obrad Sejmu pod presją Piłsudskiego, który przybył do parlamentu wraz z liczną grupą uzbrojonych wojskowych. W następnych miesiącach prezydent Ignacy Mościcki paraliżował pracę izby, a 29 sierpnia 1930 r. rozwiązał parlament.

↑ Daszyński podczas uroczystości odsłonięcia pomnika Adama Mickiewicza w Paryżu, 29 kwietnia 1929 r.
📍 Muzeum Narodowe w Warszawie

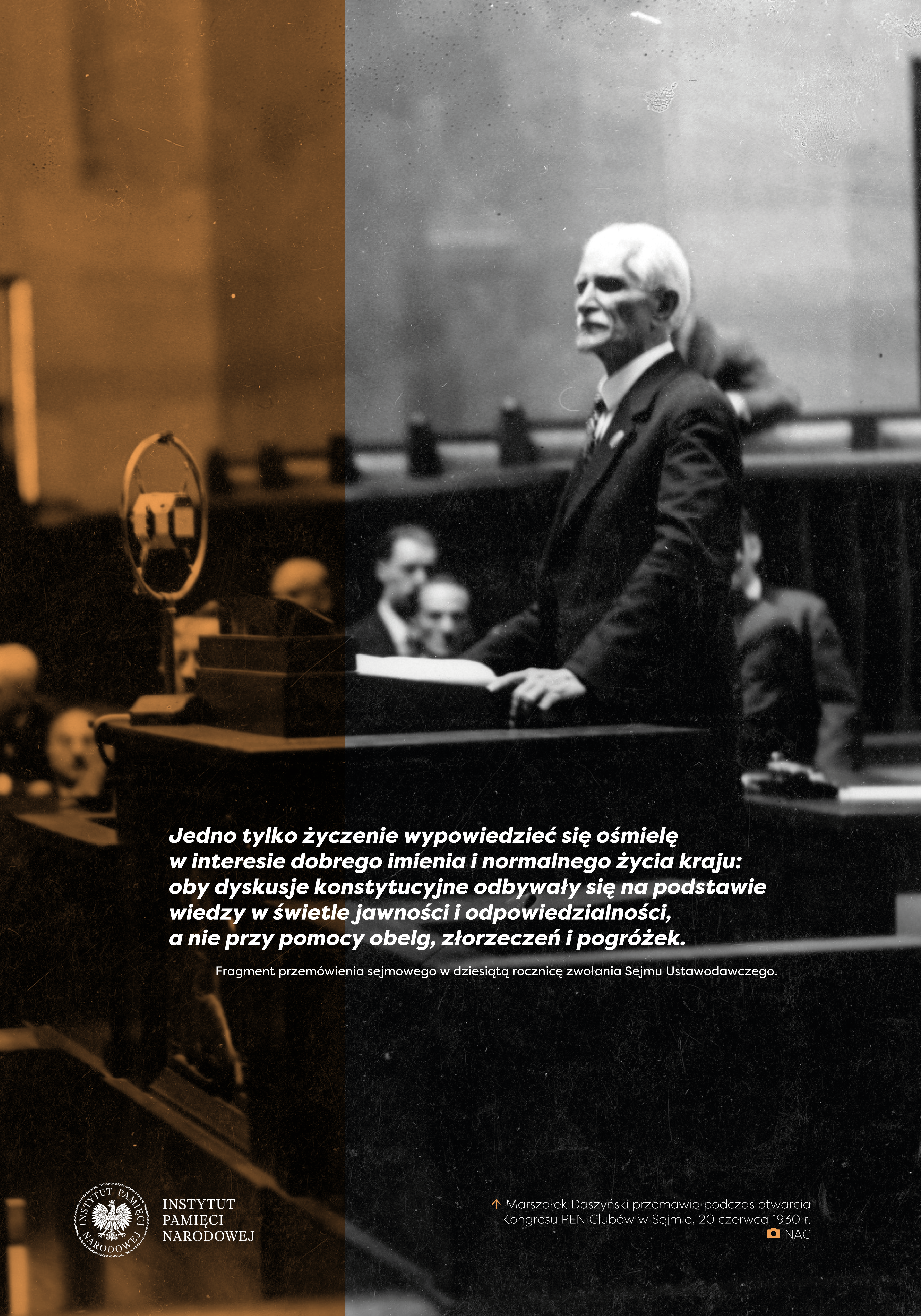

← Wizyta marsz. Piłsudskiego u marszałka Sejmu Daszyńskiego, kwiecień 1928 r. Daszyński, jako krytyk sanacji, popierał utworzenie antyrządowego sojuszu partii centrowych i lewicowych (tzw. Centrolewu).
📍 NAC

↓ Marszałek Daszyński przed wejściem do swojego mieszkania w Sejmie, 1929 r.
📍 NAC

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

***Jedno tylko życzenie wypowiedzieć się ośmiele
w interesie dobrego imienia i normalnego życia kraju:
oby dyskusje konstytucyjne odbywały się na podstawie
wiedzy w świetle jawności i odpowiedzialności,
a nie przy pomocy obelg, złorzeczeń i pogróżek.***

Fragment przemówienia sejmowego w dziesiątą rocznicę zwołania Sejmu Ustawodawczego.

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

↑ Marszałek Daszyński przemawia podczas otwarcia Kongresu PEN Clubów w Sejmie, 20 czerwca 1930 r.

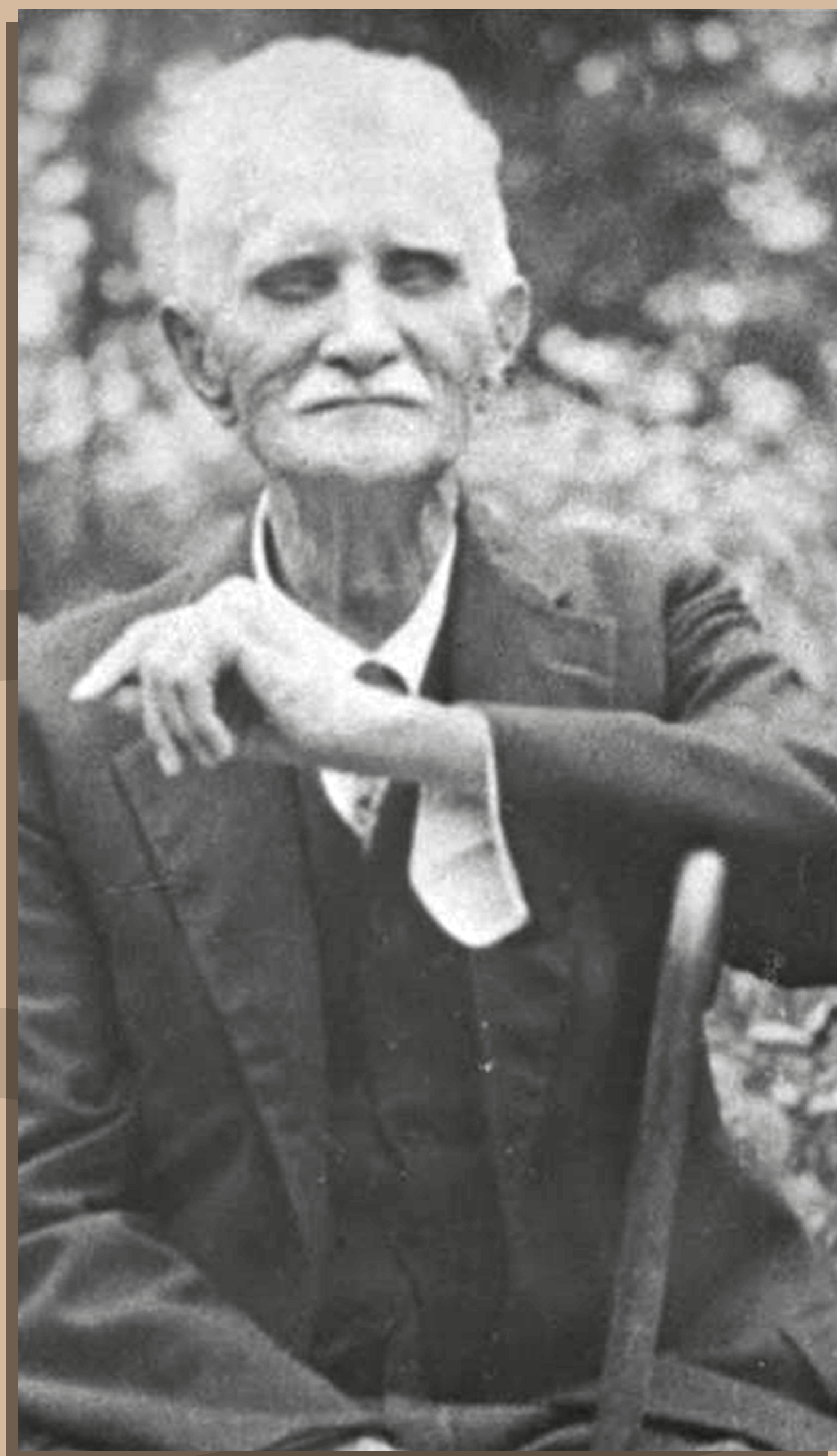
 NAC

U kresu

1930

Po raz ostatni został wybrany posłem podczas wyborów do Sejmu z 9 listopada 1930 r., uzyskując mandat z listy państwowej Centrolewu. Cierpiął wówczas na niewydolność układu krążenia i oddechowego. W pierwszych tygodniach 1931 r. wyjechał na leczenie do Domu Zdrowia w Bystrej Śląskiej. Mimo nieobecności w życiu publicznym, w maju 1931 r. został przewodniczącym Rady Naczelnej PPS, a w lutym 1934 r. honorowym przewodniczącym partii. Zmarł 31 października 1936 r.

↓ Ignacy Daszyński na ostatniej znanej fotografii, 1936 r.
📷 AAN

← Daszyński zmierzający na posiedzenie Sejmu, 9 grudnia 1930 r.
📷 NAC

↓ W Bystrej Śląskiej wraz z żoną Cecylią (Celing) Kempner, działaczką socjalistyczną, absolwentką Gimnazjum Żeńskiego w Płocku, z którą wziął ślub w kwietniu 1935 r.
📷 NAC

↓ Z córkami i synami, grudzień 1935 r. W ostatnich latach życia nie opuszczał Bystrej Śląskiej. Na miejscu odwiedzali go członkowie rodziny i współpracownicy.
📷 NAC

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Pamięć

↑ Uroczysty pogrzeb Daszyńskiego, Kraków, 3 listopada 1936 r.
📷 NAC

← Odświeżenie pomnika Daszyńskiego, autorstwa Jacka Kucaby, Warszawa, 11 listopada 2018 r., widoczny m.in. były prezydent RP Aleksander Kwaśniewski. W liście z okazji odświeżenia pomnika ówczesny Prezydent RP Andrzej Duda napisał: „Wspólnie ze zgromadzonymi na tej uroczystości i wszystkimi, dla których, drogie jest polskie niepodległościowe dziedzictwo, skłaniam głowę przed patriotycznymi zasługami Ignacego Daszyńskiego”.
📷 Igor Smirnow/Kancelaria Prezydenta RP

Ignacego Daszyńskiego w dniu 3 listopada 1936 r. pożegnały tłumy zgromadzonych na pogrzebie. Dla oddania hołdu „wielkiemu trybunowi ludu” na pięć minut wstrzymano pracę we wszystkich krakowskich fabrykach. W Polsce „ludowej” kreowano jego pozytywny wizerunek, jako polityka lewicowego. W 1946 r. na Cmentarzu Rakowickim w Krakowie odsłonięto jego pomnik. Postać Daszyńskiego została przypominana w związku z obchodami setnej rocznicy odrodzenia Polski w 2018 r. Został uznany przez Sejm za jednego z ojców polskiej niepodległości. Ulice, place nazwane imieniem Daszyńskiego można znaleźć w wielu miastach Polski. Jego imię nosi jedna z sal w gmachu Sejmu RP.

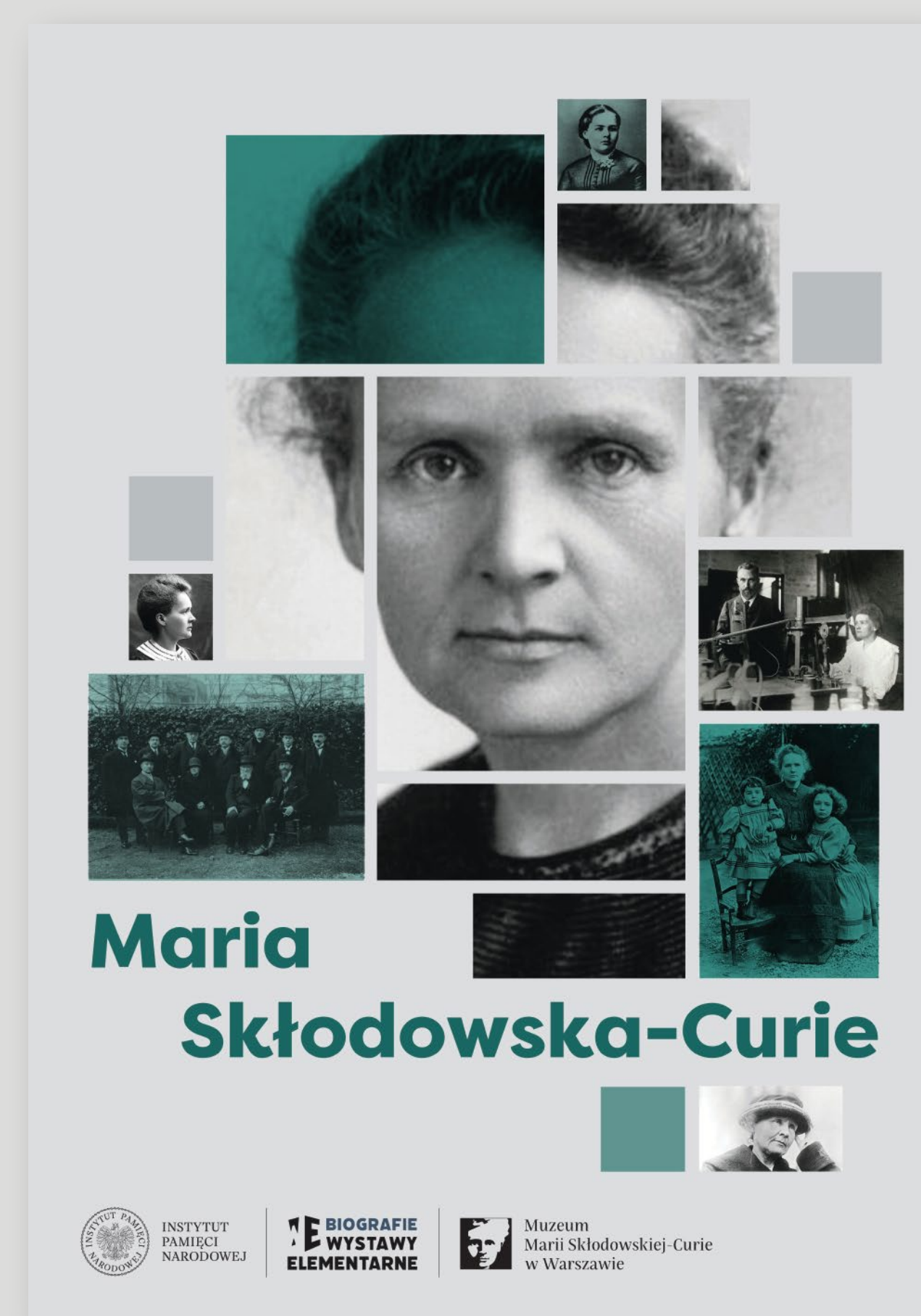
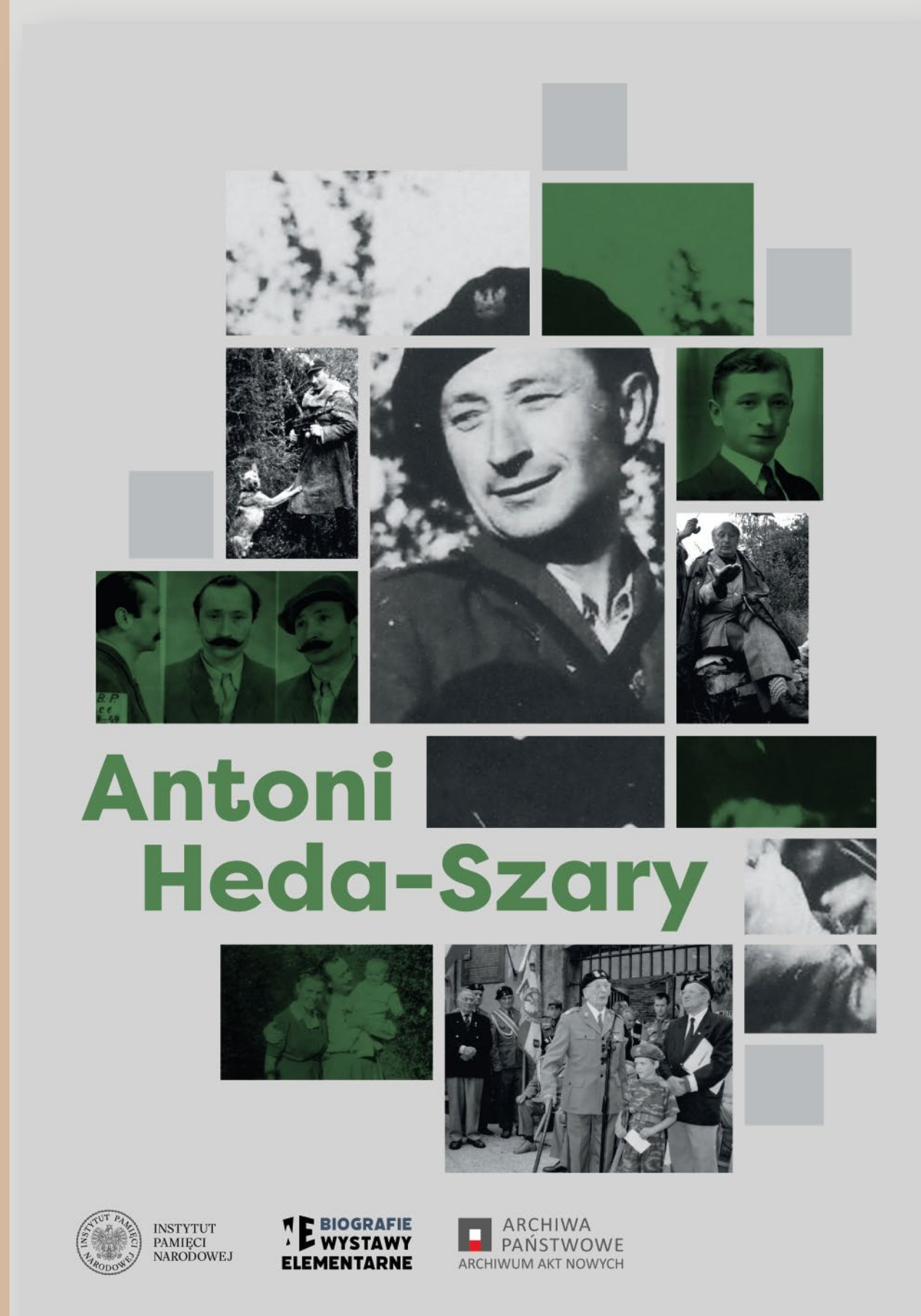

↑ Uroczystości poświęcone Daszyńskiemu w Warszawie, 1947 r. Do postaci Daszyńskiego odwoływała się tzw. koncesjonowana PPS po 1945 r., choć sposób rządzenia powojennych władz (których częścią była PPS) znacznie odbiegał od ideałów przywódcy galicyjskich socjalistów.
📷 NAC

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Zobacz więcej wystaw z serii na www.edukacja.ipn.gov.pl

Zobacz inne wystawy elementarne:

Autor wystawy: dr Michał Zawisza

Recenzenci: dr Maciej Żuczkowski,
Magdalena Śladecka

Koncepcja graficzna serii: Paulina Guła

Skład: Wiktor Moderau

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

W wystawie wykorzystano materiały pochodzące z: Archiwum Akt Nowych (AAN), Archiwum Narodowego w Krakowie, Biblioteki Narodowej, Biblioteki Publicznej m.st. Warszawy – Biblioteki Głównej Województwa Mazowieckiego, Biblioteki Śląskiej, Kancelarii Prezydenta RP, Muzeum Fotografii im. Walerego Rzewuskiego w Krakowie, Muzeum Fotografii w Krakowie, Muzeum Krakowa, Muzeum Narodowego w Warszawie, Muzeum Niepodległości w Warszawie, Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi, Narodowego Archiwum Cyfrowego (NAC), Österreichische Nationalbibliothek, The Library of Congress.